

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a final draft of the original publication.

To cite this, use the original publication:

**Lindholm, E., Vataja, S., Hyötilä, M., Manneros, J. & Pietikäinen, P. 2020. Suuhygienistin ammatillisuus. Suuhygienisti, 3/2020.**

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Kirjoittajat:

*Eveliina Lindholm, Suuhygienistiopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu*

*Salla Vataja, Suuhygienistiopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu*

*Minna Hyötilä, shg, TtM, koulutusvastaava, lehtori, Turun ammattikorkeakoulu*

*Jaana Manneros, shg, TtM, lehtori, Turun ammattikorkeakoulu*

*Päivi Pietikäinen, shg, TtM, lehtori, Turun ammattikorkeakoulu*

## Suuhygienistin ammatillisuus

Suuhygienistillä on useita ammatillisia valmiuksia ja velvollisuuksia, mutta mitä ammatillisuus eli professionalismismi oikeastaan tarkoittaa? Ammatillisuutta voidaan tarkastella eri näkökulmista ja eri tasoilla. Niin yksilötasolla, organisaatiotasolla, kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Euroopan suuhygienistijärjestö, European Dental Hygienists Federation (EDHF), tarkastelee suuhygienistin professionalismia profiilikuvauksen kautta.

### Ammatillisuus terveydenhuollossa

Terveydenhuollossa ammatillisuus toimii kolmella tasolla. Yksilötasolla korostuvat terveydenhuollossa toimivan yksilön omat valinnat ja yksilön käyttäytyminen. Lisäksi ammatillisuutta voidaan tarkastella yksilöiden välisenä toimintana terveydenhuollossa sekä terveydenhuollon organisaatioiden toimintana. Ammatillisuuden ajatellaan sisältävän sekä hyvän terveydenhoidon tuottamisen että terveydenhuollon organisoinnin.

Suuhygienistin ammatillisuus voidaan nähdä koostuvan erilaisista osista/ydinkompetensseista. Ammatillisuus muodostuu suuhygienistin persoonallisuudesta, eettisyydestä sekä elinikäisestä oppimisesta. Potilastyö, moniammatillinen yhteistyö sekä korkea asiantuntemuksen taso sisältyvät suuhygienistin ammatillisuuteen. Suuhygienistin roolit ja vastuut sekä hänen näkemyksensä yhteiskunnallisesta ja organisaation kehittämisestä katsotaan olevan myös osa ammatillisuutta.

Näkemykset ammatillisuudesta viittaavat siihen, että ammatillisuus ei ole ominaisuus, jonka voi suoraan oppia toisilta tai kirjoista. Ammatillisuus ei myöskään ole lista toivottuja ominaisuuksia tai rakennu pelkän tietomäärän varaan. Ammatillisuus terveydenhuollossa on yhdistelmä tietoja, taitoja ja arvoja, jotka jokaisen terveydenhuollon ammattilaisen tulee sisäistää itse, ja jotka kehittyvät ammattilaiselle kokemuksen ja ajan myötä. Ammatillisuutta voidaan opettaa, mutta sen mittaaminen ja arvioiminen on vaikeaa.

Ammatillisuutta terveydenhuollossa voidaan ajatella motivoivana voimana, jonka ansiosta ammattiryhmät kokoontuvat yhteen ja määrittävät yhteiset osaamisstandardit ja eettiset arvot, joita he lupaavat työssään noudattaa, ja joiden toteutumiseen potilaat voivat luottaa.

### Etiikka osana suuhygienistin ammatillisuutta

Etiikka luo perustan suuhygienistin ammattitoiminnalle. Ammatillisuuden ydinarvoiksi luetaan potilaan oikeuksien kunnioittaminen, yksityisyys, luottamuksellisuus sekä hyvän edistäminen ja

vahingon estäminen. Oikeudenmukaisuus, totuudenmukaisuus, sekä lakien ja säädösten noudattaminen sisältyvät ammatillisuuden ydinarvoihin.

Suuhygienistin tulee ymmärtää terveydenhuollon eettiset periaatteet ja soveltaa niitä potilastyössä. Näiden periaatteiden perustana tulee olla potilaan hyvinvointi, potilaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus. Suuhygienistin tulee osata erottaa eettiset ja epäeettiset tilanteet, arvostaa ja kunnioittaa muita ilman ennakkoluuloja sekä osoittaa ammatillisuutta myös sähköisten hoitotietojen käytössä ja digitaalisessa kommunikoinnissa.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuu yhä suureneva osa henkilökohtaisesta ja ammatillisesta kommunikoinnista. Sosiaalisen median käytössä suuhygienistin tulee noudattaa samoja eettisiä ohjeita kuin muussakin työssä, julkisessa kirjoittamisessa ja tiedonhankinnassa. Sosiaalinen media mahdollistaa verkostoitumisen ja tiedottamisen, mutta siellä ei voi hoitaa potilassuhteisiin liittyviä asioita. Suuhygienisti on lojaliteettivelvollinen työnantajansa kohtaan; toiminta sosiaalisessa mediassa voi vaikuttaa koko ammattikunnan maineeseen. Ammattilaisten ja alaa opiskelevien tulisikin miettiä, millaisen kuvan he itsestään antavat sosiaalisessa mediassa.

Jokaisella yksilöllä on oikeus suun terveydenhuoltoon ja yhteiskunnalla on velvollisuus tarjota sitä. On kuitenkin pohdittava, miten nykypäivän kulutuskuultuuri vaikuttaa suun terveydenhuoltoalaan. Asiakas voi haluta hoidon hyödyn olevan pelkästään esteettistä. Ammatillaisen on puolestaan löydettävä tasapaino potilaan vaatimusten täyttämisen ja asianmukaisen hoidon standardien ylläpitämisen välillä. Ja ammatillisuuden ja eettisten periaatteiden lisäksi yhtälössä on huomioitava myös taloudelliset vaikutukset liiketoimintaan. Tämä korostuu etenkin yksityisellä sektorilla.

## Suuhygienistin ammatin profiilikuvaus

European Dental Hygienists Federation on järjestö, jonka tarkoituksena on edistää suun terveyttä sekä vahvistaa suuhygienistin ammattia kansainvälisesti. Järjestö edustaa 23 kansallista suuhygienistiliittoa ja noin 38 000 suuhygienistiä ympäri Eurooppaa. Yksi järjestön viimeaikaisista tavoitteista on ollut tuottaa suuhygienistin ammatin profiilikuvaus. Profiilikuvaus sisältää neljä Domainia eli kompetenssialuetta, joita voidaan hyödyntää kansallisesti myös suuhygienistikoulutuksen viitekehiksenä.

Domainissa I tarkastellaan ammatillisuutta etiikan, lakien ja säädöksiä sekä ammatillisen käyttäytymisen pohjalta. Etiikan osuus ammatillisuudessa on hyvin tärkeä. Suuhygienistillä tulee olla laaja tietämys ja osaaminen suun terveydenhoidon alaan liittyvistä laeista ja säädöksistä. Lakien ja säädösten on toteuduttava käytännössä. Lainsäädäntöä tulee noudattaa kaikkien asiakkaiden kohdalla, myös heidän, jotka eivät kykene huolehtimaan itse itsestään.

Domain II sisältää turvalliset ja tehokkaat hoitokäytännöt, joka kattaa näyttöön perustuvan hoitotyön. Turvallinen ja tehokas suun terveydenhoitotyö koostuu tiimityöskentelyn ja kommunikoinnin, riskienhallinnan, ammatillisen koulutautumisen ja osaamisen ylläpitämisen, sekä johtamisen taidoista. Opetushenkilökunnan on varmistettava, että valmistuvat suuhygienistit toimivat turvallisesti ja ovat tarpeeksi päteviä hoitamaan asiakkaita.

Domain III keskittyy potilaskeskeiseen hoitoon, joka edellyttää suuhygienistiltä kliinisen työn taitoja suun terveydenhoitotyön eri osa-alueilla. Kliininen osaaminen sisältää myös suun terveystarkastuksen tekemisen ja hoitosuunnitelman laatimisen yhdessä asiakkaan kanssa. Kaiken päätöksenteon ytimessä on oltava asiakkaan tarpeet ja hoidosta koituva hyöty.

Domainissa IV käsitellään suun terveyttä yhteiskunnassa, jonka mukaan suuhygienisti edistää yksilöiden, perheiden ja ryhmien suun terveyttä sekä ehkäisee suun sairauksia yhteiskunnassa. Lisäksi hän osallistuu interventio-ohjelmien suunnitteluun, tunnistaa riskitekijöitä ja motivoi asiakkaita elämäntapamuutoksiin.

Domainien mukaan suuhygienistin ammatillisuus voidaan nähdä toimintatapana, jolla suuhygienisti pohtii ja sovittaa yhteen työn erilaisia näkökohtia, osoittaen ammatillista vastuunkantoa. Ammatillisuus tulee näkyä kaikilla suun terveydenhuollon osa-alueilla ja ilmetä kykyinä tarjota korkealaatuisia palveluita. Ammatillisesti käyttäytyvä suuhygienisti osaa kommunikoida vaivattomasti potilaiden ja kollegojen kanssa, tuntee oman osaamisensa rajat ja kysyy tarvittaessa neuvoa, selittää toimintansa ja päätöksensä avoimesti, kehittää itseään jatkuvasti, sekä käyttää omaa päättelykykyään ongelmatilanteissa.

## Tulevaisuuden näkymät

Suuhygienistin ammatillisuus on toistaiseksi kohtalaisen vähän tutkittu aihe verrattuna hammaslääkäreiden ammattikuntaan. Tämä johtunee osittain siitä, että suuhygienisti on ammattina hammaslääkärinä nuorempi ja sen harjoittajia löytyy vähemmän. Lisäksi suuhygienisti ei ole ammattina tunnustettu niin laajalti. Esimerkiksi kaikissa Euroopan maissa ei ole olemassa suuhygienistin ammattia tai siihen johtavaa koulutusta. Toisaalta esimerkiksi Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Australiassa suuhygienistit ovat kehittäneet ammatillisen autonomian. Ammattikunnalla on näissä maissa paljon vastuuta ja työnkuva on hyvin laaja.

Käsitys suuhygienistin ammatillisuudesta vaikuttaisi olevan Suomessa melko yhtenäinen, mutta kansainvälisellä tasolla yhteisessä näkemyksessä on kehitettävää, joten lisää tutkimusta aiheesta tarvitaan. On tärkeää, että tutkimuksiin osallistujiksi valitaan valmistuneiden, työelämässä olevien suuhygienistien, lisäksi myös alan opiskelijoita. Näin suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmiin voidaan tehdä muutoksia ja ammatillisuuden kehittyminen voi alkaa jo opintojen aikana.

## Kuvat

Kuva 1. Kuvassa suuhygienistiopiskelijat Janina Sirkiä ja Sari Tran, Kuvaajana Antti Ala-Könni Turun ammattikorkeakoulusta

Kuva 2. Kuvassa suuhygienistiopiskelijat Janina Sirkiä ja Sari Tran, Kuvaajana Antti Ala-Könni Turun ammattikorkeakoulusta

## Lähteet

American Board of Medical Specialties 2012. ABMS Definition of Medical Professionalism (Long Form). Viitattu 3.2.2020 <https://www.abms.org/media/84742/abms-definition-of-medical-professionalism.pdf>.

Blue, C. M. 2012. Cultivating Professional Responsibility in a Dental Hygiene Curriculum. Journal of Dental Education. Vol. 77, No. 8, 1042–1051. Viitattu 3.2.2020 <http://www.jdentaled.org/content/jde/77/8/1042.full.pdf>.

Christie, C.; Bowen D. & Paarmann, C. 2007. Effectiveness of faculty training to enhance clinical evaluation of student competence in ethical reasoning and professionalism. *Journal of Dental Education*. Vol. 71, No. 8, 1048–1057. Viitattu 3.2.2020 <http://www.jdentaled.org/content/jde/71/8/1048.full.pdf>.

European Dental Hygienists Federation 2018a. Domain I Professionalism. Profiilikuvauksen liite.

European Dental Hygienists Federation 2018b. Domain II Safe and Effective Clinical Practice. Profiilikuvauksen liite.

European Dental Hygienists Federation 2019a. Home. Viitattu 3.2.2020 <https://www.edhf.eu/>.

European Dental Hygienists Federation 2019b. Professional Profile and Competences of Dental Hygienists in Europe. Viitattu 4.2.2020 <https://www.edhf.eu/cms/wp-content/uploads/2019/11/EDHF-Professional-Profile-DH-in-Europe-September-2019.pdf>.

Henry, R. K. & Molnar, A. L. 2012. Examination of Social Networking Professionalism Among Dental and Dental Hygiene Students. *Journal of Dental Education*. Vol. 77, No. 11, 1425–1430. Viitattu 3.2.2020 <http://www.jdentaled.org/content/jde/77/11/1425.full.pdf>.

International Federation of Dental Hygienists 2017. Germany. Home > Working Abroad > Germany. Viitattu 30.1.2020 [http://www.ifdh.org/wk\\_abroad/germany.html](http://www.ifdh.org/wk_abroad/germany.html).

Nagatani, Y.; Imafuku, R.; Takemoto, T.; Waki, T.; Obayashi, T. & Ogawa, T. 2017. Dental hygienists' perceptions of professionalism are multidimensional and context-dependent: a qualitative study in Japan. *BMC Medical Education* 2017:267.

Patja, K.; Louhimo, J. & Kääpä, P. 2014. Muuttuva ja muuttumaton professionalismi: lääkärin ammatillisuuden uudet haasteet. *Katsaus. Duodecim-lehti* 130, 21–28. Viitattu 3.2.2020. Saatavilla <https://www-terveysportti-fi.ezproxy.turkuamk.fi/xmedia/duo/duo11426.pdf>.

Suomen Suuhygienistiliitto SSSL ry 2015. Suuhygienistin eettiset ohjeet. Viitattu 3.2.2020 <https://www.suuhygienistiliitto.fi/jarjesto/eettiset-ohjeet/>.

Tilander, S. 2017. Pidetään kiinni professionalismista. Pääkirjoitus. *Suomen Hammaslääkärilehti* 3/2017, 5. Viitattu 3.2.2020. Saatavilla <https://www.lehtiluukku.fi/lehti/hammaslaakari-lehti/read/03-2017/144311.html>.

Trathen, A. & Gallagher, J. E. 2009. Dental professionalism: definitions and debate. *British Dental Journal*. Vol. 206, No. 5, 249–253. Viitattu 3.2.2020 <https://www.nature.com/articles/sj.bdj.2009.164.pdf?origin=ppub>.

Wynia, M. K.; Papadakis, M. A.; Sullivan, W. M. & Hafferty, F. W. 2014. More Than a List of Values and Desired Behaviors: A Foundational Understanding of Medical Professionalism. *Academic Medicine*. Vol. 89, No. 5, 712–714.